Τι λέμε · τι εννοούμε · τι καταλαβαίνουμε

Επανάληψη Πραγματολογίας μέσα από καθημερινές περιστάσεις και συνεργασία

Η κοινή μας αποστολή

Συζητάμε σε μικτά τραπέζια. Κάθε τραπέζι δουλεύει ένα διαφορετικό περιστατικό.

Παρατηρούμε

Τι ακριβώς ειπώθηκε;

Τι μπορεί να εννοείται;

Δοκιμάζουμε

Πώς θα το λέγαμε στα ελληνικά και στα κινεζικά;

Συνθέτουμε

Τι μένει ίδιο;

Τι αλλάζει με τη σχέση και την περίσταση;

Αφετηρία · Μια φράση, πολλές πράξεις

Κάθε τραπέζι έχει διαφορετική περίσταση. Συζητήστε και παρουσιάστε μία ερμηνεία.

Τραπέζι Α

«Μπράβο!»

Μετά από μια επιτυχία.

Τραπέζι Β

«Μπράβο!»

Μετά από ένα λάθος.

Τραπέζι Γ

«Έχεις στιλό;»

Ο άλλος απαντά «Ναι».

Τραπέζι Δ

«Πρόσεχε!»

Κάποιος πάει να γλιστρήσει.

Τι ανακαλύψαμε;

Η επικοινωνιακή λειτουργία ενός εκφωνήματος δεν ταυτίζεται απαραίτητα με την κυριολεκτική σημασία του.

Η Πραγματολογία εξετάζει τη γλώσσα μέσα στα επικοινωνιακά συμφραζόμενα.

Γλωσσικές πράξεις · Τέσσερις αποστολές

Τι κάνει ο ομιλητής λέγοντας την κάθε φράση;

Α

«Αύριο το μάθημα αρχίζει στις δέκα.»

Β

«Μπορείς να μου δώσεις νερό;»

Γ

«Σου υπόσχομαι ότι θα έρθω.»

Δ

«Συγγνώμη που άργησα.»

AUSTIN (1962)

3 επίπεδα ανάλυσης ενός εκφωνήματος

Παράδειγμα: «Πρόσεχε, το σκαλοπάτι είναι σπασμένο!»

Εκφωνητική πράξη	Παραγωγή ήχων από τα φωνητήρια όργανα και σύνθεση μιας έκφρασης που υπόκειται στους κανόνες μιας γλώσσας, η οποία έχει σημασιολογικό περιεχόμενο.
Προσλεκτική πράξη	Κάνουμε κάτι. Π.χ. προειδοποιούμε→ επικοινωνιακή πρόθεση του ομιλητή. Ενώ συνδέεται συμβατικά με την εκφωνητική πράξη, δε δεσμεύεται από αυτή!!
Υπερ-λεκτική πράξη	Τα πιθανά αποτελέσματα που μπορεί να έχει το εκφώνημα.

SEARLE (1976)

Πέντε βασικά είδη γλωσσικών πράξεων

Βεβαιωτικές	Ισχυρισμοί, συμπεράσματα, δηλώσεις, επιβεβαιώσεις κ.λπ.
Κατευθυντικές	Εντολές, οδηγίες, αιτήματα/ παρακλήσεις, συμβουλές, προτάσεις κ.λπ.
Δεσμευτικές	Όρκοι, υποσχέσεις, προσφορές, απειλές κ.λπ.
Εκφραστικές	Ευχαριστίες, έπαινοι, φιλοφρονήσεις, εκφράσεις συγγνώμης, επιπλήξεις, παράπονα κ.λπ.
Διακηρυκτικές	Παραιτήσεις, απολύσεις, διορισμοί, χρίσματα κ.λπ.

Κάθε **προσλεκτικός στόχος** (πχ η έκφραση συναισθήματος) έχει μέσα του πολλές κατηγορίες **προσλεκτικής ισχύος** (πχ ευχαριστίες, απολογίες, παράπονα, φιλοφρονήσεις κ.λπ.)

Άμεση ή έμμεση;

Ίδια πρόθεση, διαφορετική διατύπωση. Κάθε τραπέζι δοκιμάζει δύο τρόπους.

Α

Θέλεις να κλείσει το παράθυρο.

Β

Θέλεις να σου δώσουν θέση στο λεωφορείο.

Γ

Θέλεις να χαμηλώσει η μουσική.

Δ

Θέλεις να δανειστείς σημειώσεις.

Μορφή = ή ≠ προσλεκτική ισχύς

Άμεση γλωσσική πράξη

«Δώσε μου το πρόγραμμα.»

Προστακτική → αίτημα

Σχέση ανάμεσα σε δομή και λειτουργία → **ΑΜΕΣΗ**

Έμμεση γλωσσική πράξη

«Μπορείς να μου δώσεις το πρόγραμμα;»

Ερώτηση → αίτημα

Σχέση ανάμεσα σε δομή και λειτουργία → **ΕΜΜΕΣΗ**

Το περικείμενο μας βοηθά να αναγνωρίσουμε την προσλεκτική ισχύ.

Η έννοια του περικειμένου περιλαμβάνει 3 επίπεδα:

- Το λεκτικό περιβάλλον (συμφραζόμενα)
- Το άμεσο εξωγλωσσικό περιβάλλον (κατάσταση, χώρος, χρόνος κ.λπ.)
- Τις γνώσεις των συνομιλητών για τον κόσμο.

Κάθε εκφώνημα έχει και τα 3 επίπεδα!

Ευγένεια · Η σχέση αλλάζει το αίτημα

Η ίδια ανάγκη, αλλά διαφορετικός αποδέκτης.

Α

Ζητάς βοήθεια από στενό φίλο.

Β

Ζητάς βοήθεια από άγνωστο συμφοιτητή.

Γ

Ζητάς παράταση από καθηγητή.

Δ

Ζητάς χάρη από μεγαλύτερο συγγενή.

Ενδεικτική βιβλιογραφία

- Austin, J. L. (1962). *How to do things with words* (επιμ. J. O. Urmson). Oxford: Oxford University Press.
- Brown, P. & Levinson, S. (1987). *Politeness: Some universals in language usage*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Grice, H. P. (1975). Logic and conversation. Στο P. Cole & J. L. Morgan (επιμ.), *Syntax and Semantics* 3: Speech Acts. New York: Academic Press, 41-58.
- Searle, JR. (1976). A classification of illocutionary acts. *Language in Society* 5(1): 1-23. https://doi.org/10.1017/S0047404500006837
- Thomas, J. (1983). Cross-cultural pragmatic failure. *Applied Linguistics* 4: 91-112. https://doi.org/10.1093/applin/4.2.91
- Μπέλλα, Σ. (2015). *Πραγματολογία: Από τη γλωσσική επικοινωνία στη γλωσσική διδασκαλία*. Αθήνα: Gutenberg.

Για την έρευνα για τις φιλοφρονήσεις:

Υφαντή, Μ. (2018). *Η απάντηση στη γλωσσική πράξη της φιλοφρόνησης από μαθητές της Ελληνικής ως Γ2* [Μεταπτυχιακή διπλωματική εργασία], Αθήνα: Εθνικό και Καποδιστριακό Πανεπιστήμιο Αθηνών. https://pergamos.lib.uoa.gr/item/uoadl:2837807